

Neuvotteleva virkamies
Kristel Englund

TASAVALLAN PRESIDENTIN ASETUS ERÄIDEN RAHANPESUN JA TERRORISMIN RAHOITTAMISEN ESTÄMISESTÄ ANNETUN LAIN MUKAISTEN TEHTÄVIEN HOITAMISESTA AHVENANMAALLA

1 Sopimusasetusjärjestelmä

Valtakunnan ja Ahvenanmaan maakunnan välisestä toimivallanjaosta säädetään Ahvenanmaan itsehallintolaissa (1144/1991). Lain lähtökohtana on periaate, jonka mukaan toimivalta hallintoasioissa seuraa lainsäädäntövaltaa. Vastuu kustannuksista seuraa hallintovastuuta, jollei toisin säädetä.

Itsehallintolain 32 §:ssä säädetään järjestelmästä, jonka mukaan valtakunnan hallinnolle kuuluvia tehtäviä voidaan siirtää määräajaksi tai toistaiseksi maakunnan viranomaiselle. Vastaavasti voidaan maakuntahallintoon kuuluvia tehtäviä siirtää valtakunnan viranomaiselle. Siirtäminen tapahtuu asetuksella sekä Ahvenanmaan maakunnan hallituksen suostumuksella. Sopimusasetus on yksipuolisesti irtisanottavissa.

Itsehallintolain 32 §:n 3 momentin mukaan tasavallan presidentti antaa sopimusasetukset. Ehdotuksesta sopimusasetukseksi on aina pyydettävä Ahvenanmaan valtuuskunnan lausunto.

2 Lainsäädäntövalta

Itsehallintolain 18 §:n 1, 2, 6, 22 ja 26 kohdan mukaan Ahvenanmaalla on kokonaan tai pääosin oikeus säätää lakeja asioista, jotka koskevat maakunnan viranomaisia, maakunnan virkamiehiä, yleistä järjestystä ja turvallisuutta, elinkeinotoimintaa itsehallintolaissa säädetyin poikkeuksin sekä uhkasakon asettamista ja tuomitsemista sekä muiden pakkokeinojen käyttöä maakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluvilla oikeudenalioilla.

Lisäksi itsehallintolain 27 §:n 1, 3, 8, 9, 11, 23 ja 24 kohdan mukaan valtakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluvat perustuslaista poikkeaminen, valtion viranomaisten järjestysmuoto ja toiminta, yhtiöt ja muut yksityisoikeudelliset yhteisöt, koko valtakuntaa koskevat yleiset ehdot ulkomaalaisten ja ulkomaisten yhteisöjen oikeudesta omistaa ja hallita kiinteää omaisuutta ja osakkeita sekä harjoittaa elinkeinoa, vakuutus sopimukset, lainkäyttö sekä hallinnolliset puuttumiset henkilökohtaiseen vapauteen.

Itsehallintojärjestelmä perustuu siihen, että Ahvenanmaa hoitaa lainsäädäntövaltaansa kuuluvat hallintotehtävät. Tämä pääsääntö ilmenee itsehallintolain 23 §:stä, jonka mukaan Ahvenanmaalla on hallintovalta Ahvenanmaan lainsäädäntövallan piiriin kuuluvissa asioissa. Säännöksistä seuraa, että rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä koskevan valtakunnan lainsäädännön nojalla valtakunnan viranomaisille kuuluvista tehtävistä huolehtivat Ahvenanmaalla asianmukaiset valtakunnan viranomaiset, jollei kyseisiä tehtäviä ole sopimusasetuksella siirretty maakunnan hallitukselle tai muulle maakuntalaissa säädetyille viranomaiselle. Tämä johtuu siitä, että rahanpesun

ja terrorismin rahoittamisen estämistä koskeva lainsäädäntö kuuluu valtakunnan lainsäädäntövallan piiriin.

3 Nykytila ja asetuksen tarpeellisuus

Edellä mainitun järjestelmän perusteella on annettu tasavallan presidentin asetus eräiden rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain (500/2018) mukaisten tehtävien hoitamisesta Ahvenanmaalla.

Nykyisellä asetuksella on sen 1 §:n 1 momentin mukaan siirretty rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain (444/2017, *rahanpesulaki*) 7 luvun mukainen valvontatoimivalta Ahvenanmaalla Poliisihallitukselta Ålands lotteriinspektion -nimiselle viranomaiselle. Valvontatoimivalta koskee Ahvenanmaan maakuntalainsäädännössä tarkoitettuja rahapeliyhteisöjä sekä elinkeinonharjoittajia ja yhteisöjä, jotka välittävät näiden rahapeliyhteisöjen tarjoamiin rahapeleihin liittyviä osallistumismaksuja ja -ilmoituksia.

Asetuksen 2 §:n mukaan Ahvenanmaan maakunnan hallituksen ja Ålands lotteriinspektion -nimisen viranomaisen on 1 §:ssä tarkoitetuissa asioissa tehtävä yhteistyötä valtakunnan viranomaisten kanssa siten kuin rahanpesulain 9 luvun 3 §:ssä säädetään.

Ahvenanmaan maakuntapäivät on 18.9.2023 päättänyt eräistä maakuntalainsäädännön muutoksista, joilla Ålands ombudsmannamyndighet -nimisen viranomaisen tehtävä laajennetaan koskemaan nykyistä Upphandlingsinspektionen-nimisen viranomaisen tehtävää ja joilla maakunnan hallituksen toimintaa laajennetaan koskemaan myös nykyistä Lotteriinspektionen-nimisen viranomaisen tehtävää. Ensiksi mainittu maakuntapäivien päätös tarkoittaa tarkemmin sanottuna Ålands ombudsmannamyndighet -nimisestä viranomaisesta annetun maakuntalain (Ålands författningssamling 2014:33) muuttamista. Nykyisen Upphandlingsinspektionen-nimisen viranomaisen tehtäviä koskevat relevantit säännökset siirretään Ålands ombudsmannamyndighet -nimisestä viranomaisesta annettuun maakuntalakiin, jolloin Upphandlingsinspektionen-nimisestä viranomaisesta annettu maakuntalaki (ÅFS 2017:81) kumotaan ja Upphandlingsinspektionen lakkaa olemasta oma viranomaisensa. Ålands ombudsmannamyndighet -nimi säilyy.

Jälkimmäinen maakuntapäivien päätös merkitsee Lotteriinspektionen-nimisestä viranomaisesta annetun maakuntalain (ÅFS 2016:10) kumoamista siten, että Lotteriinspektionen lakkaa olemasta oma viranomaisensa ja sen tehtävät siirtyvät maakunnan hallitukselle. Lotteriinspektionen-nimistä viranomaista koskevien muutoksen lisäksi kyseinen päätös tarkoittaa arpajaisista annetun maakuntalain (ÅFS 1966:10) muuttamista siten, että viittaukset Lotteriinspektionen-nimiseen viranomaiseen korvataan viittauksilla maakunnan hallitukseen arpajaisista annettua maakuntalakia koskevissa säännöksissä.

Lisäksi maakuntapäivät on päättänyt eräiden vähäisempien viittausmuutosten tekemisestä julkisia hankintoja koskevien valtakunnan lakien soveltamisesta Ahvenanmaalla annettuun maakuntalakiin (ÅFS 2017:80). Kaikki edellä mainitut muutokset ovat tulleet voimaan 1.1.2024.

Edellä mainitut maakuntalainsäädännön muutokset aiheuttavat tarpeen uudelle eräiden rahanpesulakiin liittyvien tehtävien hoitamista koskevalle sopimusasetukselle, jolla kumottaisiin ja korvattaisiin edellä mainittu nykyinen sopimusasetus.

Sopimusasetukseen ei tehdä muutoksia rahanpesulakiin liittyvien tehtävien hoitamisesta, kun on kyse Ahvenanmaan maakuntalainsäädännössä tarkoitetuista kiinteistönvälitysliikkeistä ja vuokrahuoneistojen välitysliikkeistä.

4 Asetusehdotuksen pääasiallinen sisältö

Uusi asetus ei poikkea sisällöltään merkittävästi nykyisestä. Asetuksesta poistettaisiin kuitenkin edellä mainittujen maakuntalainsäädännön muutosten tuloksena viittaukset Ålands lotteriinspektion -nimiseen viranomaiseen.

5 Ehdotuksen valmistelu

Sopimusasetusehdotus on valmisteltu oikeusministeriössä Ahvenanmaan maakunnan hallituksen luonnoksen pohjalta yhteistyössä sisäministeriön ja valtiovarainministeriön kanssa. Sopimusasetusehdotuksesta lausunnon antoivat sisäministeriö ja valtiovarainministeriö. Ahvenanmaan maakunnan hallitus on 28.3.2024 antanut suostumuksensa ehdotuksen mukaisen asetuksen antamiseen. Ahvenanmaan valtuuskunta ei lausunnossaan näe esteitä asetuksen voimaantulolle.

Asetusehdotus on ollut tarkastettavana oikeusministeriön laintarkastusyksikössä.

6 Valtiolle aiheutuvat kustannukset

Asetuksella Ahvenanmaan maakunnan hallitukselle ja Ålands lotteriinspektion -nimiselle viranomaiselle siirrettyjen hallintotehtävien kustannukset maksaa asetuksen 4 §:n mukaisesti valtakunta. Kustannusten maksamisesta sovitaan sisäministeriön, valtiovarainministeriön ja Ahvenanmaan maakunnan hallituksen kesken. Kun alkuperäinen asetus laadittiin vuonna 2018, osapuolet sopivat, että Ahvenanmaalle korvataan yhtä henkilötyövuotta vastaavat hallintokustannukset. Ahvenanmaan maakunnan hallitukselle maksettava korvaus on palkkakustannusten korvausta sekä työtilojen vuokria, kaikkiaan 74 000 euroa (vuoden 2023 taso). Määrä tarkistetaan tarpeen mukaan vastaamaan toteutuneita kustannuksia. Nyt käsillä oleva uudelleenjärjestely ei vaikuta maakunnan hallituksen valvontakustannuksiin, joten nykyisiä järjestelyjä jatketaan.

Asetusehdotuksesta ei aiheudu valtiolle uusia kustannuksia.

7 Voimaantulo

Asetus ehdotetaan tulevaksi voimaan 1.8.2024. Samalla kumotaan nykyinen asetus eräiden rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain mukaisten tehtävien hoitamisesta Ahvenanmaalla (500/2018).